

Raadsvoorstel

Steller : Van der Zweth
Dentener - Vermeltfoort

Tel. : 615 5868

E-mail : j.vanderzweth@s-
hertogenbosch.nl

Portefeuille : Hoskam

Agenda nr. : 11

B&W : 10 mei 2017

Reg.nr. : 6943095

Openbaar : Openbaar

Commissie : Alle

Datum : 29 mei t/m 1 juni 2017

Raad : 12 juni 2017

Onderwerp : Voorjaarsnota 2018

Dossier :

Besluit : Het college van burgemeester en wethouders stelt de gemeenteraad voor het volgende te besluiten:

1. zich uit te spreken over het voorgenomen nieuw beleid
2. zich uit te spreken over het opnemen project Zwemwater West als een nieuw project voor het structuurfonds
3. uit de middelen die in deze voorjaarsnota beschikbaar zijn een bedrag van € 1,8 miljoen reserveren om dit bij de voorbereiding van de begroting in te kunnen zetten voor de huisvesting van Weener XL en onderwijshuisvesting
4. in te stemmen met de uitgangspunten voor de opstelling van de begroting 2018

Communicatie : Persconferentie

Bijlagen Niet openbaar:

Raadsvoorstel

Onderwerp: Voorjaarsnota 2018

Reg.nr. : 6943095
B&W verg. : 10 mei 2017
Commissie : Alle
Cie_verg. : 29 mei t/m 1 juni
2017
Raadsverg. : 12 juni 2017

1) Status

Op grond van uw budgettaire bevoegdheid de begroting 2018 vast te stellen, bieden wij, ter voorbereiding hiervan de Voorjaarsnota 2018 aan

2) Samenvatting

In het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode gaan wij door op de ingeslagen weg. Diverse plannen uit het bestuursakkoord 'Aan de slag: zakelijk en sociaal tussen de mensen' zijn inmiddels gerealiseerd. Een aantal wacht nog op uitvoering. Daar werken we het komend jaar aan tussen én met mensen. Ook komen nieuwe vraagstukken op ons af. Hierop willen we een passend antwoord vormen.

De gemeente 's-Hertogenbosch staat er over het geheel genomen goed voor. We zetten ons binnen diverse terreinen in om dit voor inwoners, bedrijven, organisaties en andere partners ook zo te houden. En om onze gemeente waar mogelijk nog aantrekkelijker te maken. De vooruitzichten voor de komende jaren zijn gunstig. Het einde van de economische crises leidt echter nog niet direct tot veel extra financiële investeringsruimte. Langdurige financiële houdbaarheid, een sluitende meerjarenbegroting en beperking van de lasten voor de burger blijven ons uitgangspunt. Ons college blijft het aankomend jaar accenten leggen langs vier hoofdlijnen.

Economie: Werk, werk, werk

Werken naar vermogen is van groot belang om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. We zien dat de economische groei leidt tot meer werkgelegenheid. Daarnaast helpen we inwoners waar nodig aan werk. Tegelijkertijd stimuleren we werkgelegenheids groei. Van de relatief nieuwe speerpuntsector Datascience verwachten we in dat licht veel. Deze sector kan ook van waarde zijn bij het oplossen van diverse sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Kansen zien we onder meer bij de aanpak van de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld (ondermijning). Hier maken we extra geld voor vrij. We verwachten zo de georganiseerde criminaliteit effectiever te kunnen bestrijden.

Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt zijn van wezenlijk belang. Inmiddels zijn diverse strategische agenda's met het onderwijs opgesteld. Voor een doorlopende ontwikkelingslijn van jonge mensen is een verbinding tussen de verschillende agenda's noodzakelijk. Daar zetten we de komende tijd dan ook op in. Daarnaast streven we ernaar dat meer en sneller verbanden worden gelegd tussen de in onze gemeente gevestigde 'kennishotspots' en het bedrijfsleven.

Betaalbaar en duurzaam wonen

Met het aantrekken van de economie neemt de druk op de woningmarkt toe. Dit is onder andere zichtbaar op de (sociale) huurmarkt. Middengroepen kunnen hier nog maar moeilijk terecht. Daar gaan we mee aan de slag. Ook brengen wij nieuwe woningbouwlocaties in kaart. Waar we nu nog

kunnen aansturen op de transformatie van bestaande bebouwing, is dat op langere termijn niet houdbaar. In de periode 2025-2030 dreigt een tekort aan locaties. De groeiende behoefte aan woonzorgvoorzieningen krijgt eveneens onze aandacht. Niet alleen het aantal moet toenemen, ook is meer diversiteit nodig. Dit is bijvoorbeeld het geval voor een groep inwoners met multi-problematiek die niet zelfstandig kan wonen. Voor deze groep vormt het hostel in onze gemeente geen passende opvangvoorziening. We staan daarnaast voor een grote opgave om de bestaande woningvoorraad (particulier en sociaal) voor 2035 te transformeren tot energiezuinige woningen. Innovaties in de bouw en logistiek en het slim gebruiken van moderne digitale technieken zijn onontkoombaar om onze ambitie te halen.

Sterke en sociale stad

Werkwijzen en patronen van het oude zorgsysteem zijn hardnekkig. Nog te vaak staat het belang van de zorgaanbieder voorop in plaats van dat van zorgbehoevende inwoners. Om de beoogde transformatie van het zorglandschap van jeugdhulp en maatschappelijke ontwikkeling te laten slagen, nemen we een aanjagende rol op ons. De ombouw van het zorglandschap betekent zowel het afbouwen van bepaalde voorzieningen, als het opbouwen van nieuwe vormen van hulp en ondersteuning.

We willen zoveel als mogelijk voorkomen dat inwoners te maken krijgen met armoede en/ of (onhoudbare) schulden. Met het Aanvalsplan Den Bosch Schuldenvrij richten we ons daarom onder andere op bewustwording en vroegsignalering. Wij lanceren dit jaar een campagne over het goed omgaan met geld. Hiermee willen we ook de bekendheid van de gemeentelijke armoede- en schuldenregelingen vergroten. Daarnaast maken wij een vuist tegen de 'armoede en schulden industrie' die is ontstaan waar het gaat om bewindvoering. Hoewel de problematiek bij het Rijk bekend is, ontbreekt het voorsnog aan daadkracht. Daarover kloppen we aan bij 'Den Haag': als gemeente moeten we meer invloed krijgen op wie onder bewind wordt gesteld en hoe lang dat duurt. Het Bosch Kindpakket krijgt een impuls met de extra rijksmiddelen voor de bestrijding van armoede onder kinderen.

Sterke en duurzame stad

Een goede bereikbaarheid helpt onze eigen (economische) ontwikkeling, en die van de regio en van Brabant. De externe bereikbaarheid krijgt daarom een plek in ons nieuwe mobiliteitsbeleid. Voor de huidige en toekomstige fileproblematiek op de A2 is een oplossing nodig. Daarvoor vragen we aandacht bij het Rijk. Dit doen we eveneens voor de negatieve gevolgen van de plannen om het vervoer van goederen over het spoor langs 's-Hertogenbosch te verhogen.

Duurzaamheid in brede zin krijgt steeds meer een plek in het gemeentelijk beleid. Maar we willen meer beweging krijgen in de verdere verduurzaming. Wij investeren in extra capaciteit om hieraan een impuls te geven. Dit moet ervoor zorgen dat we als gemeente nog meer kunnen doen om energie te besparen. En om de mogelijkheden om duurzame (wind-) energie op te wekken te onderzoeken. Culturele subsidies willen we meer laten renderen zodat deze in culturele zin ook meer opleveren. Bovendien moeten instellingen en organisaties niet in te grote mate afhankelijk zijn van gemeentelijke cultuursubsidies voor hun bestaan. Daarom gaan wij hen meer ruimte bieden voor cultureel ondernemerschap. Transparantie is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Middelen die met dit ondernemerschap worden verdiend, moeten ten goede komen aan culturele doelen in onze gemeente.

Om meer gebruik te maken van de unieke kwaliteiten van onze gemeente op het gebied van groen, natuur en landschap starten we met het nieuwe programma Groene Delta 2. Met het Zuid Willems Park creëren we nieuwe kansen voor (stedelijke) natuur en landschap, het meer en beter benutten en verbinden van water, wandel en fietsverbindingen en nieuwe mogelijkheden en kansen voor stedelijke transformatie.

Diverse zaalsportaccommodaties zijn aan het einde of voorbij hun economische levensduur.

Vervanging of renovatie is op korte termijn noodzakelijk. Eenzelfde opgave is er waar het gaat om de kunstgrasvelden. Binnen afzienbare tijd voldoet een aantal velden niet meer aan de kwaliteitseisen.

Enkele kleedlokalen naderen het einde van hun economische en technische levensduur. Dit jaar willen we hiervoor een oplossing vinden. Daar waar verenigingen uit hun jasje groeien door een duurzame ledenaanwas, bieden we waar mogelijk verlichting. Bijvoorbeeld waar het gaat om v.v. OJC Rosmalen met de aanleg van een tiende (natuurgras) veld. Het onderzoek naar een zwemvoorziening in West krijgt een vervolg. In deze voorjaarsnota stellen wij u voor de zwemvoorziening West in het structuurfonds op te nemen.

Bij de begrotingsbehandeling in november besluit u definitief om het plan in het structuurfonds op te nemen. Het plan doorloopt dan de 3 fasen in het structuurfonds zoals we die met u hebben afgesproken.

3) Voorstel:

Het college van burgemeester en wethouders stelt de gemeenteraad voor het volgende te besluiten:

1. zich uit te spreken over het voorgenomen nieuw beleid
2. zich uit te spreken over het opnemen project Zwemwater West als een nieuw project voor het structuurfonds
3. uit de middelen die in deze voorjaarsnota beschikbaar zijn een bedrag van € 1,8 miljoen reserveren om dit bij de voorbereiding van de begroting in te kunnen zetten voor de huisvesting van Weener XL en onderwijshuisvesting
4. in te stemmen met de uitgangspunten voor de opstelling van de begroting 2018

Steller : Van der Zweth

Tel. : 6155868

E-mail : j.vanderzweth@s-hertogenbosch.nl

4) Aanleiding

In aanloop naar de behandeling van de begroting 2018 in november leggen we uw raad deze voorjaarsnota voor. Hierin gaan wij allereerst in op de beleidsaccenten die we leggen (paragraaf 5). Onze prioriteiten bouwen voor een belangrijk deel voort op het bestuursakkoord 'Aan de slag: zakelijk en sociaal tussen de mensen' en het door uw raad aangenomen raadsvoorstel 'Ombuigingen en nieuw beleid 2016'. In deze voorjaarsnota gaan wij vervolgens in op het financiële beeld (paragraaf 6) en de keuzes die we hierin willen maken voor nieuw beleid (paragraaf 7). Aan één van onze prioriteiten willen wij uitvoering geven door deze toe te voegen aan het structuurfonds (paragraaf 8). Ook gaan we in op een toezegging die ons college heeft gedaan bij de behandeling van de begroting 2017 (paragraaf 9). Tevens informeren we u over een aantal risico's (Paragraaf 10). We besluiten met de uitgangspunten die wij hanteren voor de begroting 2018 (paragraaf 11). De stadsmonitor is als bijlage opgenomen ter ondersteuning van uw besluitvorming over onze beleidsvoornemens.

5) Door op de ingeslagen weg

2017 vormt het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode. Sinds onze start in het voorjaar van 2015 hebben wij veel ambities en doelen uit het bestuursakkoord 'Aan de slag: zakelijk en sociaal tussen de mensen' kunnen realiseren. We gaan door op de ingeslagen weg. Een aantal van de eerder voorgenomen plannen vraagt nog om realisering. Dat doen we zoveel als mogelijk samen met inwoners, bedrijven, organisaties en andere partners. Tegelijkertijd komen ook nieuwe vraagstukken op ons af. Deze krijgen in dit laatste jaar eveneens onze aandacht.

Vanuit een zakelijke grondhouding blijven wij inzetten op een sterke, sociale gemeente 's-Hertogenbosch. Een gemeente waarin inwoners zoveel als mogelijk de kans krijgen mee te doen. En een gemeente waarin wij als lokale overheid niet de maat zijn, maar waarin we als één van de partners deelnemen aan de lokale netwerksamenleving. Het komende jaar zetten wij ons beleid langs de volgende lijnen voort:

- Economie: Werk, werk, werk
- Betaalbaar en duurzaam wonen
- Sterke en sociale stad
- Sterke en duurzame stad

Onze gemeente staat er over het geheel genomen beter voor dan de jaren voor deze bestuursperiode. We zetten ons binnen diverse terreinen in om dit voor inwoners, bedrijven, organisaties en andere partners ook zo te houden. En om onze gemeente waar mogelijk nog aantrekkelijker te maken. De vooruitzichten voor de komende jaren zijn gunstig. De economische crises lijken definitief tot een einde gekomen. Dit betekent echter niet dat er al veel extra financiële investeringsruimte komt. We houden vast aan ons beleid waar het gaat om de langdurig financiële houdbaarheid en een sluitende meerjarenbegroting.

Economie: Werk, werk, werk

Inwoners moeten zoveel als mogelijk volwaardig deel kunnen nemen aan de samenleving. Werken naar vermogen is in dat licht van groot belang. Dit draagt immers bij aan de zelfredzaamheid en het welzijn van inwoners. We zien dat de economische groei leidt tot meer werkgelegenheid. Ook zetten we ons in om werk naar onze gemeente (en omliggende regio) te halen. En helpen inwoners daar waar nodig zoveel als mogelijk aan het werk.

Een gunstig vestigingsklimaat is van belang om gevestigde bedrijven te behouden en nieuwe ondernemingen aan te trekken. Daar werken we hard aan. We stimuleren en faciliteren de groei van werkgelegenheid. Met bijvoorbeeld de Jamfabriek en Jamfabriek NXT bieden we het Midden en Klein

Bedrijf (MKB) mogelijkheden om te starten en door te groeien. Daar voegen we de Grasso aan toe als broedplaats voor met name ICT bedrijven.

Onze activiteiten zijn vooral gericht op de speerpuntsectoren Datascience, Agrifood, Bouw en Logistiek. Op basis van de aanwezige kracht en de potentie verwachten we vooral binnen deze sectoren een groei van de werkgelegenheid te kunnen bevorderen. Onze aandacht gaat ook uit naar de diverse 'kennishotspots' in onze gemeente, zoals JADS, Growcampus, Spark Bouwcampus en Huis van de Logistiek. Deze kennisinstellingen staan nog teveel op zichzelf. Verbindingen met het bedrijfsleven komen niet automatisch tot stand. Hierdoor missen we kansen. Wij maken extra middelen vrij om het leggen van die verbindingen te stimuleren.

Zo zullen we in de komende periode samen met onze partners investeren in faciliteiten, die de kennis van JADS voor het (Bossche) bedrijfsleven beschikbaar maakt. Door deze kennis te vertalen in nieuwe producten en diensten (valorisatie) wordt de concurrentiekracht en vitaliteit van onze Bossche bedrijven versterkt en groeit van werkgelegenheid.

De kracht van de speerpuntsectoren wordt ook door externe partners onderkend. Dit is bijvoorbeeld het geval waar het gaat om Datascience. De Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging (BZW) heeft onlangs gepleit voor citymarketing van de kracht die onze gemeente op dit vlak heeft en voor een investeringsstrategie. Ook wij zien veel kansen in de Datascience sector. Data zijn niet alleen een potentiële kracht op zichzelf. Zij bieden tevens kansen om verbindingen te leggen met en tussen andere speerpuntsectoren. Onze focus op Datascience komt daarbij niet alleen ten goede aan een groei van de werkgelegenheid. Ook biedt het mogelijkheden om een antwoord te bieden op sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Dit is bijvoorbeeld op het gebied van zorg en welzijn. Kansen zien wij bovendien bij de aanpak van de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld (ondermijning). Hier maken we extra geld voor vrij. We verwachten zo de georganiseerde criminaliteit effectiever te kunnen bestrijden.

Het waar nodig aan het werk helpen van inwoners is voor ons een belangrijk doel. Maar het is duidelijk dat niet iedereen dat in dezelfde mate kan. Voor sommigen vormt werk geen realistisch perspectief. Als gemeente zijn we gehouden aan de Participatiewet. Bij de uitvoering hiervan blijft maatwerk ons uitgangspunt. In sommige gevallen schuurt de landelijke wetgeving met ons sociale beleid. Waar mogelijk heffen we die belemmeringen op. Bijvoorbeeld in het geval van de verplichte toepassing van de kostendelersnorm die de zo noodzakelijke mantelzorg hindert.

Waar inwoners zelf de weg niet naar regulier werk kunnen vinden, leiden we hen zoveel als mogelijk naar werk met ondersteuning (regulier of met inzet loonkostensubsidie, beschut werk). Om meer arbeidsbeperkten aan werk te helpen, leveren wij daarnaast onze bijdrage aan de banenafpraak binnen de sector overheid. Daar waar de reguliere arbeidsmarkt geen reële optie is, vormt sociale activering (werk als vorm van dagbesteding, vrijwilligerswerk, maatschappelijk activeren) een goed alternatief. Hierbinnen wordt integrale ondersteuning geboden op het gebied van zorg, werk en inkomen.

Ontwikkeling van persoonlijke talenten en een goede (beroeps)opleiding zijn de beste voorbereiding op een duurzame plek op de arbeidsmarkt. De veranderingen op de arbeidsmarkt gaan echter razendsnel. Aanpassingsvermogen en innovatiekracht van het onderwijs zijn in dat licht noodzakelijk. Als gemeente zijn we hierbij partner van het onderwijs. Met de onderwijspartners hebben wij strategische agenda's opgesteld. Deze hebben enerzijds betrekking op de Kindcentra en het voortgezet onderwijs, en anderzijds op het middelbaar beroepsonderwijs. Voor een doorlopende ontwikkelingslijn van jonge mensen is een verbinding tussen die agenda's noodzakelijk. Daar zetten we de komende tijd dan ook op in.

Het onderwijsveld dagen we uit met het Onderwijsinnovatiefonds. Innovatieve projecten kunnen bij successen structurele plek krijgen in het onderwijs. We zetten daarnaast in op kennisdeling. Zo werken we aan ons doel om te komen tot een onderwijsaanbod van uitstekende kwaliteit. Met de

komst van de Jheronimus Academy of Data Science en Associate Degree opleidingen hebben we inmiddels alle onderwijsvormen binnen onze gemeentegrenzen.

Voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt is een stevige verbinding van het onderwijsveld met werkgevers van belang. We faciliteren dit onder meer door campusontwikkeling in de speerpuntsectoren. Ook zetten wij in op loopbaanoriëntatie en –begeleiding in het onderwijs. Alle jongeren moeten dezelfde kansen hebben in het onderwijssysteem. Hierover maken we afspraken met het onderwijs. Jongeren die (jeugd)hulp nodig hebben, kunnen op ons blijven rekenen, zowel in het onderwijs als bij hun start op de arbeidsmarkt. Scholen worden hierbij zoveel mogelijk ontzorgd. Leren is niet afgelopen wanneer het diploma is behaald. Samen met de regio stimuleren we een leven-lang-leren.

's-Hertogenbosch is een gemeente met 30.000 studenten in het mbo en hoger onderwijs op één vierkante kilometer. Er zijn veel kansen om verder door te groeien. Ons doel is dat we een bruisende studentenstad worden waar studenten graag komen studeren. En een gemeente waar talenten blijven werken en wonen. Wij maken dan ook werk van huisvesting voor studenten en op maat gesneden woonlocaties voor talenten die nodig zijn voor de speerpuntsectoren.

Betaalbaar en duurzaam wonen

Nu de economische crises voorbij lijken te zijn, trekt de woningmarkt aan. Dit is ook zichtbaar in onze gemeente. Niet alleen is een toename van verkoopcijfers en prijsstijgingen zichtbaar. Ook het aantal gebouwde woningen neemt fors toe. Met het verbeteren van het economisch tij neemt de druk op de Bossche woningmarkt snel toe. Dit is bijvoorbeeld het geval op de (sociale) huurmarkt. Een grote opgave zien we om de mogelijkheden voor 'middengroepen' te verbeteren. Deze dreigen tussen de wal (sociale woningbouw) en het schip (vrije sector) te vallen. Onze aandacht gaat daarom niet alleen naar sociale huur, maar ook op het segment middeldure huur. Dit verbetert bovendien de doorstroming.

Op langere termijn (2025-2030) dreigt een tekort aan woningbouwlocaties. Transformatie van bestaande bebouwing naar nieuwe woningbouwlocaties biedt onvoldoende soelaas. We moeten op zoek gaan naar nieuwe locaties. In de tussentijd verlichten we waar mogelijk de druk op de woningmarkt door te zoeken naar locaties voor tijdelijk wonen. Een snelle huisvesting van vergunninghouders achten wij van groot belang voor een snelle integratie in de samenleving. Gedifferentieerd bouwen is ons motto. We blijven experimenteren met nieuwe woonvormen en CPO. Naar verwachting neemt de druk op de woningmarkt verder toe door de groei van het aantal één- en tweepersoons huishoudens. Voor deze huishoudens biedt onder andere de Spoorzone nieuwe mogelijkheden voor stedelijk wonen nabij belangrijke voorzieningen. In een nieuwe ontwikkelvisie voor dit gebied leggen we de verbinding tussen de verschillende deelgebieden en nieuwe ontwikkelkansen.

Verdunning van huishoudens wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de vergrijzing. Dat betekent dat het levensloopbestendig maken van woningen en buurten een belangrijke opgave vormt voor de komende jaren. Aandacht is ook nodig voor de groeiende behoefte aan specifieke woonzorgvormen. Deze wordt niet alleen veroorzaakt door de vergrijzing, maar ook door het langer zelfstandig wonen van mensen met een zorgvraag en de aangescherpte indicaties voor verblijf in een zorginstelling. Het aantal woonzorgvoorzieningen in onze gemeente en regio moet toenemen. Tegelijk is een grotere diversiteit in het aanbod noodzakelijk. In sommige gevallen kan vanuit het bestaande aanbod geen passend antwoord worden gegeven op de individuele woonzorgvraag. Met onze partners (waaronder de woningcorporaties) en regiogemeenten werken wij aan het oplossen van dit vraagstuk. Daarbij richten we ons onder meer op een groep inwoners met multi-problematiek die niet zelfstandig kan wonen. Voor deze groep vormt het hostel in onze gemeente geen passende opvangvoorziening.

Met de ambitie om als gemeente klimaatneutraal te zijn in 2050 en de gebouwde omgeving al in 2035, staan wij ook voor de opgave om de bestaande woningvoorraad (particulier en sociaal) voor die tijd te transformeren tot energiezuinige woningen. We zien niet alleen de noodzaak dit te doen vanwege het

klimaat. Het is vooral ook van belang om de woonlasten betaalbaar te houden. Om onze ambitie te kunnen realiseren, moeten circa 3.000 woningen per jaar worden getransformeerd. Daarvoor is een zeer grote investering noodzakelijk. Innovaties in de bouw en logistiek en het slim gebruiken van moderne digitale technieken zijn onontkoombaar om onze ambitie te halen.

De nieuwe Omgevingswet gaat veel gevolgen hebben voor onze gemeente. Met deze wet wordt bestaande wetgeving(en) geïntegreerd. Zo kunnen ruimtelijke afwegingen nog integraler worden genomen. Vergunningprocedures worden bovendien sneller en duidelijker. De lokale implementatie van deze wet vraagt ook om investeringen, vooral voor het digitaal toegankelijk maken van ruimtelijk data voor bewoners, bedrijven en instellingen. Wij doen uw raad hierover een voorstel.

Sterke en sociale stad

Met de decentralisaties van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdzorg is ingezet op de transformatie van het sociale domein. Het doel hiervan is niet primair om de zorgkosten te verminderen; het verbeteren van de zorg aan inwoners staat voorop. Het is hoog tijd dat we definitief afscheid nemen van het oude zorgsysteem. Zorgbehoevende inwoners zijn in onze ogen het beste geholpen met informele en professionele hulp in de nabijheid. Deze hulp is zo kort en licht als mogelijk. Als professionele, specialistische hulp noodzakelijk is, moet deze snel kunnen worden ingezet. Maar het is in het belang van de inwoners die het betreft dat die hulp ook zo kort mogelijk is. En met zo min mogelijk opnames in een instelling. Inwoners zijn vooral gebaat bij hulp op maat, in de directe woonomgeving.

Hoewel stappen zijn gezet, is de beoogde transformatie nog niet volledig tot stand gekomen. Na de decentralisaties zijn veel zorgpartners vooral bezig geweest met het opvangen van de bezuinigingen. De transformatiebocht wordt niet zomaar genomen; werkwijzen en patronen van het oude zorgsysteem blijken hardnekkig. Als gemeente nemen we daarom een aanjagende rol op ons bij het ombouwen van het zorglandschap voor de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Dit doen we samen met basisprofessionals in de wijk, aanbieders van specialistische hulp, onderwijs, woningbouwcorporaties en andere partners.

De ombouw van het zorglandschap betekent zowel het afbouwen van bepaalde voorzieningen, als het opbouwen van nieuwe vormen van hulp en ondersteuning. We versterken preventie, algemene voorzieningen en basisondersteuning. Hierdoor kunnen dure specialistische voorzieningen worden afgebouwd. De wijkteams hebben daarbij een belangrijke rol: zij moeten tijdig opschalen als dat nodig is en afschalen als dat kan. Ook het verbeteren van informatie en advies en het realiseren van een uitvalsbasis voor werkers in de wijken dragen bij aan preventie, vroegsignalering en vlekkeloos op- en afschalen.

Inwoners moeten zo min mogelijk te maken krijgen met armoede en/ of (onhoudbare) schulden. Deze leiden in veel gevallen tot meer problemen. Wanneer sprake is van armoede- en schuldenproblematiek, is het van belang dat zo snel als mogelijk hulp wordt geboden. Met ons Aanvalsplan Den Bosch Schuldenvrij richten we ons daarom onder meer op bewustwording en vroegsignalering. We lanceren een campagne over het goed omgaan met geld. Hiermee moet ook de bekendheid van de gemeentelijke armoede- en schuldenregelingen worden vergroot. Binnen onze preventie activiteiten richten we ons specifiek ook op jongeren. Aan hen wordt binnen het onderwijs financiële voorlichting gegeven. In het kader van vroegsignalering hebben we onder andere afspraken gemaakt met corporaties, zorgverzekeraars, energiemaatschappijen en waterbedrijf om signalen over betalingsachterstanden bij elkaar te brengen. Hierdoor kan sneller worden gehandeld vanuit een integrale aanpak.

We maken een vuist tegen de 'armoede en schulden industrie' die is ontstaan waar het gaat om bewindvoering. Deze brengt niet alleen hoge kosten met zich mee waarop wij als gemeente geen invloed hebben. Het is bovendien niet altijd in het belang van inwoners die hiermee te maken krijgen. Met de bewindvoerders, rechtbank en maatschappelijke partners werken we aan maatregelen om de instroom te beperken en de uitstroom te bevorderen. Maar de urgentie die wij voelen, wordt niet door iedereen gedeeld. Hoewel de problematiek bij het Rijk bekend is, ontbreekt het vooralsnog aan

daadkracht. We willen invloed krijgen op wie onder bewind wordt gesteld en hoe lang dat duurt. Daar vragen we expliciet aandacht voor in 'Den Haag'.

Met het Bosch Kindpakket besteden we extra aandacht aan het bestrijden van armoede onder kinderen. Dit pakket bestaat uit een divers aanbod aan kindregelingen, zoals Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en Stichting Weekje Weg. We geven dit jaar een extra impuls aan ons kindpakket. Hierdoor worden nieuwe voorzieningen mogelijk gemaakt. Voorbeelden hiervan zijn het gezond ontbijt op scholen in aandachtsbuurten en het intensiveren van 'Ambassadeurs Meedoen' (vertrouwenspersonen op scholen). Ook zetten we in op extra inzet van vrijwilligers door Humanitas om inwoners hulp te bieden bij hun financiële administratie. En met de Quiet073 wordt een digitale marktplaats ontwikkeld waar halen, brengen en delen centraal staan.

Sterke en duurzame stad

Een goede bereikbaarheid is van essentieel belang voor de leefbaarheid en een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners. Hieraan besteden we aandacht in de actualisatie van ons mobiliteitsbeleid. We moeten gebruik maken van onze strategische ligging in Nederland langs de A2, A59 en de aansluitingen van de N279 en N65. Een goede bereikbaarheid helpt onze eigen (economische) ontwikkeling, maar ook die van de regio en van Brabant als internationaal concurrerende kennis- en innovatieregio.

In de rijksanalyse die is gemaakt voor het jaar 2030 staat de A2 van 's-Hertogenbosch naar Utrecht weer op nummer 1 in de file top 50. Samen met andere partners op dit traject dringen we er op landelijk niveau op aan dit knelpunt (meer) prioriteit te geven. Een andere zorg is het voornemen van het Rijk om het vervoer van goederen over het spoor langs 's-Hertogenbosch te intensiveren. Dat heeft gevolgen voor de leefbaarheid in de directe omgeving van het spoor en het vestigingsklimaat in de Spoorzone. Samen met buurgemeenten zijn we hierover met het Rijk in gesprek.

Duurzaamheid is van groot belang met het oog op de toekomst. Niet alleen vanwege het klimaat, maar in bredere zin. Het onderwerp komt dan ook steeds hoger op de agenda te staan. In veel gemeentelijk beleid krijgt duurzaamheid al de plek die deze verdient. Maar we moeten actiever kansen onderzoeken én verzilveren om meer beweging te krijgen in de verdere verduurzaming. We investeren daarom in extra capaciteit om hieraan een impuls te geven.

In het kader van onze klimaatambities en het streven naar schone lucht dragen we ons steentje bij aan de omschakeling van fossiele naar elektrische mobiliteit. Zo investeren wij bijvoorbeeld in laadpalen. En waar we kunnen bevorderen dat meer elektrische bussen gaan rijden, doen we dat. We kijken bij onze aanpak tevens naar trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de mobiliteit binnen en bereikbaarheid van onze gemeente. Denk aan de opkomst van elektrische auto's, de elektrische fiets en technologische ontwikkelingen als slimme verkeerslichten en op termijn zelfrijdende auto's.

We zetten daarnaast in op een strategie van het opwekken van duurzame energie. Met partners in de stad en regio onderzoeken wij de mogelijkheden en locaties voor bijvoorbeeld wind en zonne-energie. Dat dit geen eenvoudige opgave is, blijkt uit de discussie over de windmolens op de Rietvelden.

Een aantrekkelijk cultureel klimaat draagt bij aan het aantrekken en binden van bedrijven, studenten en talenten. Het culturele veld is in beweging. Dat is ook nodig om de sterke positie van 's-Hertogenbosch te kunnen behouden.

Over het theater is nog geen besluit genomen. Daardoor kunnen we nu in de voorjaarsnota niet anders dan uitgaan van de gestelde financiële kaders van de raad. We leggen hierover separaat een raadsvoorstel voor.

Met de nieuwe culturele financieringssystematiek gaven we een impuls aan het culturele veld. We laten het hier niet bij. Culturele subsidies willen wij nog meer laten renderen. Bovendien moeten instellingen en organisaties niet in te grote mate afhankelijk zijn van gemeentelijke cultuursubsidies. Wij gaan hen daarom meer ruimte bieden voor cultureel ondernemerschap. Transparantie vormt hiervoor wel een belangrijke voorwaarde. Bovendien moeten middelen die met dit ondernemerschap

worden verdiend ten goede komen aan culturele doelen in onze gemeente. Zo levert elke gemeentelijke subsidie euro in culturele zin meer op.

Met de beoogde samenwerking tussen Bibliotheek, Muzerije en Babel is het ons in eerste instantie niet te doen om een huisvestingsvraagstuk. Hoewel het integratietraject van de drie partijen is gestart vanuit de ombuigingen waartoe uw raad in 2015 besloot, staat het ontwikkelen van een sterk en vernieuwend educatiecluster voor ons voorop. Dit vraagt om een fundamentele herbezinning van de bestaande activiteiten van de drie partijen. Zo kan een geheel ontstaan dat veel meer is dan de som der delen. De betrokken partijen hebben de afgelopen tijd in goed overleg stappen gezet. Wij houden regie over het proces en streven op korte termijn naar duidelijkheid over de nieuwe organisatie.

's-Hertogenbosch heeft unieke kwaliteiten op het gebied van groen, natuur en landschap. Deze willen we versterken en nog beter gaan benutten. Samen met bekende en nieuwe partners nemen we initiatief om te komen tot een nieuw programma De Groene Delta 2. Het onderscheid tussen stad en land wordt hierin losgelaten. Naast thema's als water, recreatie en toerisme krijgen ook onderwerpen als klimaat(-adaptatie) en gezondheid, zoals bijvoorbeeld het realiseren van een zorglandschap op de Hooge Heide, een plek. In het kader van waterveiligheid (Maas) werken wij met Maasdriel, waterschappen, provincies en Rijk aan het Maasoeverpark, ruimte voor de rivier met meekoppelkansen voor natuur, recreatie en fiets- en wandelverbindingen. In het najaar van 2017 willen we hierover afspraken maken met de minister van Infrastructuur en Milieu. Met het Zuid Willems Park voegen wij nieuwe kwaliteiten toe in de vorm van nieuwe kansen voor (stedelijke) natuur en landschap, het meer en beter benutten en verbinden van water, wandel en fietsverbindingen en nieuwe mogelijkheden en kansen voor stedelijke transformatie.

Sport en bewegen zijn essentieel om ons gezond en in conditie te houden. Niet alleen dragen deze bij aan de fysieke en mentale gezondheid. Sporten is ook een manier voor inwoners om elkaar te ontmoeten en samen iets te ondernemen. Bovendien dragen sport en bewegen bij aan een gezonde, actieve, duurzame, sociaal betrokken en veilige samenleving. Wij vinden het daarom van belang dat er ook voldoende sport- en recreatiemogelijkheden zijn. Daar horen goede sportaccommodaties waaronder voldoende zwemwater bij.

Onze sportaccommodaties onderhouden we sober, maar doelmatig. De sporthallen, sportzalen, gymlokalen voorzien, naast het gebruik door sportverenigingen, in (de verplichting van) het gymonderwijs. Maar diverse zaalsportaccommodaties zijn op dit moment aan het einde van of voorbij hun economische levensduur. Ook technisch gezien is dit merkbaar; accommodaties vragen in toenemende mate om onderhoud. Vanuit functioneel en veiligheidsoogpunt voldoen zij eveneens steeds minder. Vervanging of renovatie is daarom op korte termijn noodzakelijk. Eenzelfde opgave is er waar het gaat om de kunstgrasvelden voor voetbal, hockey en rugby. Binnen afzienbare termijn voldoet een aantal velden niet meer aan de kwaliteitseisen. Dit kan zelfs tot afkeuring van de velden leiden, waarmee verenigingen worden gedupeerd. Ook naderen enkele kleedlokalen het einde van hun economische en technische levensduur. Wij werken daarom aan een structurele oplossing voor vervanging en renovatie en/ of onderhoud.

Dit jaar stellen we een meerjarige visie op over de ontwikkeling van de buitensport en het optimaal gebruik van de sportcomplexen. We zien hier noodzaak toe gezien de beweging in het verenigingsleven. Deze wordt mede veroorzaakt door bredere maatschappelijke ontwikkelingen. Sportverenigingen zijn in sommige gevallen gebaat bij (meer) samenwerking, zowel in geval van teruglopende als ook bij groeiende ledenaantallen. Het kan perspectief bieden met het oog op de toekomst. Daar waar verenigingen in ledenaantal groeien, bieden we waar gewenst en mogelijk verlichting indien deze aanwas duurzaam is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij v.v. OJC Rosmalen. In het belang van de toekomst van deze vereniging en de (toekomstige) inwoners van onder meer de Groote Wielen investeren we in de aanleg van een tiende (natuurgras) veld.

Het onderzoek naar de haalbaarheid van de realisatie van een zwemvoorziening in West is in het najaar van 2016 afgerond. Samen met de regio zoeken we naar een oplossing. Realisatie van zwemwater in West is daarbij onze optie.

6) Financiële beeld

Uit het raadsvoorstel "Actualisatie begroting 2017" blijkt het volgende financiële beeld voor de begroting 2017 ev. Bedragen * € 1.000

	2017	2018	2019	2020	2021
Begroting 2017	2.530	2.680	2.729	2.190	2.190

De voorjaarsnota is het sturingsinstrument van uw raad ten behoeve van de op te stellen begroting. In de voorjaarsnota schetsen we de voor het gemeentelijk beleid relevante ontwikkelingen die zich aandienen. En we stellen voor hoe hiermee om te gaan. Om de discussie over de voorgestelde strategische richting op hoofdlijnen te kunnen voeren bevat deze voorjaarsnota geen kwantificering van de voorstellen nieuw beleid. Dat doen wij bij de uitwerking in de begroting.

Als college hanteren wij de volgende algemeen geldende uitgangspunten dan wel randvoorwaarden:

1. We hebben in deze collegeperiode al een ombuigingsronde gehad om financiële ruimte te creëren voor onze gezamenlijke ambitie. Een tweede ombuigingsronde in deze collegeperiode is niet wenselijk.
2. In het bestuursakkoord is het uitgangspunt dat de woonlasten afgezien van de inflatiecorrectie niet mogen stijgen.
3. Onze financiële ruimte bestaat daarmee uit het structurele overschot van € 2,2 miljoen en bestaande middelen die door nieuw voor oud anders ingezet kunnen worden en eventueel nog nieuw te ontvangen middelen.

De grootste post in de actualisatie is een positieve ontwikkeling op de BUIG middelen van € 2,7 miljoen. Uit deze financiële ruimte willen we € 1,8 miljoen reserveren om die bij de voorbereiding van de begroting in te kunnen zetten voor onvermijdelijke uitgaven voor (her) huisvesting van WeenerXL en onderwijshuisvesting.

Het financiële beeld is daarna als volgt:

	2017	2018	2019	2020	2021
Ruimte na actualisatie	2.530	2.680	2.729	2.190	2.190
(her)huisvesting WXL en Onderwijshuisvesting		1.800	1.800	1.800	1.800
Resterende ruimte	2.530	880	929	390	390

Onderwijshuisvesting

Uit onderzoek in 2013 is gebleken dat landelijk de middelen die gemeenten krijgen voor onderwijshuisvesting niet volledig aangewend worden voor dit doel. Het kabinet heeft in het kader van het Nationaal Onderwijsakkoord besloten deze niet bestede middelen over te hevelen naar de schoolbesturen voor andere beleidsaccenten dan huisvesting. Dit leidt voor onze gemeente tot een korting van € 2,3 miljoen. Echter, de situatie in onze gemeente is afwijkend van het landelijk beeld. Wij besteedden namelijk méér aan onderwijs dan de VNG-norm.

Uw raad heeft na de landelijke besluitvorming ervoor gekozen de schoolbesturen te laten bijdragen in onderwijshuisvesting. Dit zou zodanig georganiseerd moeten worden dat de reserve

onderwijshuisvesting in de toekomst minder belast gaat worden met € 1,15 miljoen, ofwel de helft van de korting van € 2,3 miljoen. In onze financiële doorrekeningen hebben we er daarom rekening mee gehouden dat de schoolbesturen de helft van de korting van € 2,3 miljoen bijpassen uit de extra middelen die zij ontvangen van het rijk.

In diverse overleggen met bestuurders hebben we het probleem van de uitname en het tekort benoemd. De genoemde korting is ingegaan per 1 januari 2015. Binnen dit vraagstuk zijn er twee beperkende kwesties. Ten eerste is het voor besturen in het primair onderwijs vanuit het Rijk niet toegestaan hun lumpsumuitkering te benutten voor huisvesting ('investeringsverbod'). Immers, gemeenten dragen de zorgplicht. Ten tweede is in de doordecentralisatieovereenkomst met schoolbestuur OMO in 2014 een artikel opgenomen waarin nadrukkelijk de genoemde onttrekking buiten de overeenkomst wordt gehouden. OMO geeft onderwijs aan de helft van alle VO-leerlingen in onze gemeente. Samengevat beperkt dit de mogelijkheden tot terugvordering aanzienlijk. We blijven echter inspanningen leveren om dit tekort op te lossen/te verminderen. Zo besloot ons college medio 2016 al tot enkele maatregelen, waaronder een taakstelling op de verkoop van leegstaande onderwijspannen en het inzetten van vrij besteedbare welzijnsmiddelen.

De jaarlijkse exploitatielasten voor onderwijshuisvesting zijn aanzienlijk hoger dan de jaarlijkse voeding/inkomsten van de reserve. Daardoor neemt die reserve de komende jaren sterk af, gemiddeld met bijna € 2,8 miljoen per jaar de komende 12 jaar. Op basis van de huidige stand van zaken qua saldo reserve, investeringen, verplichtingen, aannames voor toekomstige investeringen en maatregelen zal de reserve waarschijnlijk in 2022 voor het eerst negatief zijn. Het tekort in 2028 is naar verwachting opgelopen tot zo'n 20 miljoen, gemiddeld zo'n € 1,7 miljoen per jaar voor de komende 12 jaar.

(Her)Huisvesting Weener XL,

Al sinds 2002 staat de herhuisvesting van Weener XL (voorheen van de Weener Groep) op de agenda. Om verschillende redenen werd gezocht naar herhuisvesting of complete nieuwbouw. Aanvankelijk ging het om een bedrijfseconomische vraag: de wens om het pand uit 1968 tot een beter ingericht industrieel gebouw om te vormen.

Daarna volgde de politieke en maatschappelijke wens om de wijk Orthen-links te herstructureren (2008-2009), waarbij op het terrein woningbouw werd gepland. Een deel van het herstructureringsgebied Orthen-links is aangepakt, waarvoor verkoop van een deel van het terrein van Weener XL noodzakelijk was. Algehele herstructurering was niet haalbaar. De onrendabele top was te hoog. Door de crisis werd integrale uitvoering van dit plan rond 2010 op de lange baan geschoven. Door het samengaan in 2014 van Weener Groep met AMsZ veranderde de productieomgeving in een vermenging van de functies productie en kantooromgeving. Naast de huidige technische conditie van het gebouw, had deze functiewijziging aanzienlijke gevolgen voor de inrichting, de klimaatregeling en de logistiek binnen het gebouw en op het terrein.

Aan de slag! het bestuursakkoord gemeente 's-Hertogenbosch 2015-2018 geeft aan dat we in deze coalitieperiode het nut, de noodzaak en de haalbaarheid van de huisvestingsopgave van Weener XL onderzoeken. De afgelopen jaren zijn hiertoe diverse onderzoeken verricht. We houden rekening met realisatie in 2020. Wij zullen u hiervoor separaat een voorstel over voorleggen.

7) Nieuw beleid

De voorjaarsnota geeft inzicht in de inhoudelijke keuze van ons college met betrekking tot het nieuw beleid. Die ruimte is echter beperkt. De actualisatie laat vanaf 2020 structureel een voordeel zien van € 2,2 miljoen. Zoals in het financiële beeld beschreven willen we hiervan € 1,8 miljoen reserveren voor de (her) huisvesting van Weener XL en onderwijshuisvesting, daarmee resteert structureel € 0,4 miljoen. Hieronder geven we weer hoe wij deze financiële ruimte willen gebruiken.

JADS/Datacity/Ondermijning

Data Science is een speerpunt voor onze gemeente. In 2015 is 's-Hertogenbosch gestart om zich nadrukkelijk als Data gedreven stad te ontwikkelen. In 2016 hebben we ingezet om de basis op orde te brengen. We hebben met onze onderwijspartners geïnvesteerd in talentontwikkeling. Ook de JADS is geopend en wij hebben locaties voor starters en groeiers (Jamfabriek en Mariënborg) gerealiseerd. Daarnaast is een investeringsfonds van gemeente en private partijen in het leven geroepen. En we hebben ingezet op coaching (Ondernemerslift+) en op het creëren van een platform (Actieve ICT-Community). Daarnaast hebben we geïnvesteerd in kennisontwikkeling en het bouwen van netwerken met onderwijs, bedrijfsleven en overheden. **Komende periode** zullen **we** samen met onze partners investeren in faciliteiten, die de kennis van JADS voor het (Bossche) bedrijfsleven beschikbaar maakt. Deze kennis moet vertaald worden in nieuwe producten en diensten (valorisatie). Hierdoor versterken we de concurrentiekracht en vitaliteit van onze Bossche bedrijven hetgeen zal leiden tot groei van de werkgelegenheid.

Data science gaat ook een belangrijke bijdrage leveren aan een aantal grote maatschappelijke opgaven. In de komende periode worden data science technieken ingezet ten behoeve van analysewerkzaamheden voor de aanpak van onder andere ondermijning door georganiseerde criminaliteit, maar ook voor bijvoorbeeld de thema's duurzaamheid, gezondheid, klantvriendelijkheid en gastvrije stad. Samen met onze partners (onderwijs, bedrijfsleven, burgers) in de stad en regio kunnen we door slim (her)gebruik van data, nieuwe analysemethoden en nieuwe technologische toepassingen enorme progressie boeken op deze thema's.

Duurzaamheid

Duurzaamheid komt steeds hoger op de agenda. In veel beleid van de gemeente 's-Hertogenbosch speelt duurzaamheid al een rol. Kansen moeten worden gezocht en verzilverd om meer beweging te krijgen in de verduurzaming. Daar is nu onvoldoende capaciteit voor. Een programmamanager duurzaamheid moet hieraan een impuls geven.

10^e veld OJC Rosmalen

Vanwege de groeiprognoze van de Groote Wielen wordt een uitbreiding van voetbalcomplex de Groote Wielen voorzien. De uitbreiding betreft 1 natuurgrasveld dat gebruikt gaat worden door v.v. OJC Rosmalen.

8) Structuurfonds

In deze Voorjaarsnota stellen we uw raad voor een nieuw project aan het structuurfonds toe te voegen. Het betreft Zwemwater West. De gemeenteraad is via een raadsinformatiebrief in oktober jl. geïnformeerd over de mogelijkheden van een binnenzwemvoorziening in het stadsdeel West. Samen met de regio zoeken we naar een passende oplossing. Realisatie van een zwembad in West is daarbij onze optie.

Bij de begrotingsbehandeling in november besluit u definitief om het plan in het structuurfonds op te nemen. Het plan doorloopt dan de 3 fasen in het structuurfonds zoals we die met u hebben afgesproken.

9) Toezeggingen college

Bij de behandeling van de begroting 2017 heeft uw raad een aantal moties vastgesteld. Hiervan heeft het college bij motie 12 'Zet wijken in hun kracht' toegezegd om bij de Voorjaarsnota 2018 te komen met een voorstel omtrent de uitbreiding van Wijk- en dorpsbudgetten. Deze budgetverhoging dient budgetneutraal gerealiseerd te worden. Voorwaarde is dat de evaluatie die nog vóór de zomervakantie aan de gemeenteraad wordt aangeboden positief is. In dat geval kan er vanuit andere budgetten ruimte worden vrijgemaakt voor de Wijk- en dorpsbudgetten.

10) Risico's

Privatisering Bouwtoezicht

In februari 2017 is de Tweede Kamer akkoord gegaan met de privatisering van het bouwtoezicht. Op basis van de nu voorliggende informatie is onze aanname (het wetsvoorstel moet nog in de Eerste Kamer behandeld worden) dat deze privatisering met ingang van 2018 gefaseerd ingevoerd wordt. Op dit moment onderzoeken wij de consequenties. Deze hebben betrekking op legesinkomsten, de werkprocessen en de inhoud (en kosten) van onze werkzaamheden. Omdat op landelijk niveau nog een aantal zaken uitgewerkt moet worden en de invoering gefaseerd plaatsvindt, is op dit moment nog geen inzicht te geven in de precieze gevolgen.

Omgevingswet

Naar verwachting wordt de Omgevingswet in 2019 ingevoerd. Deze nieuwe wet heeft (ook) gevolgen voor onze uitvoering van de bouw- en milieuregels. Naar verwachting worden met de invoering meer activiteiten vergunningsvrij en worden aangevraagde milieuactiviteiten (deels) weer leges plichtig. Landelijk is door VNG en Deloitte een model opgesteld voor de berekening van de kosten voor invoering van de Omgevingswet en de extra exploitatielasten. De verwachting is dat de kosten voor de invoering voor alle gemeenten samen circa €1 miljard bedragen. Op basis van dit landelijk model bedragen de invoeringskosten voor onze gemeente naar verwachting tussen €8 en €12 miljoen voor een periode van 8 jaar. Daarnaast volgt uit het landelijk model dat de exploitatielasten (onder meer digitalisering en handhaving) toe zullen nemen met circa €1,5 miljoen structureel. Om het dit financiële beeld te toetsen, maken we momenteel ook zelf een inschatting van de invoeringskosten en exploitatielasten. We informeren u separaat hierover.

Onderhoudskosten sportaccommodaties

De onderhoudskosten voor de sportaccommodaties zijn reeds meerdere jaren hoger dan voorzien, waardoor een tekort op de onderhoudsvoorziening ontstaat. Komend jaar brengen we in beeld in hoeverre de storting in de voorziening structureel verhoogd moet worden.

11) Technische Uitgangspunten Begroting 2018

Technische uitgangspunten zijn noodzakelijk om te komen tot een begroting voor bestaand beleid. De belangrijkste technische uitgangspunten voor de het opstellen van de Begroting 2018 vermelden we hieronder:

Loonkostenontwikkeling

Het loonkostenniveau is gebaseerd op de salaristabellen vanaf januari 2017. Voor de cao-ontwikkelingen in de periode mei 2017 t/m december 2018 houden wij rekening met 1% loonstijging per 1 juli 2017 en 1,5% per 1 januari 2018.

Het gemiddelde percentage sociale lasten is 28,63%, in de primitieve begroting 2017 gingen we nog uit van 25,78%. De forse stijging is met name toe te rekenen aan de stijging van de ABP premie in 2017 en de reeds aangekondigde (verwachte) stijging van 2% in 2018. Het loonkostenniveau in de begroting 2018 komt daarmee 4,32% hoger uit dan in de primitieve begroting 2017. De stijging ten opzichte van de actualisatie 2017 is 2,91%.

Loonontwikkelingen gesubsidieerde sector

Vanaf 2000 wordt met betrekking tot de loonontwikkeling voorgaande jaren het indexcijfer 'ontwikkeling contractloon marktsector' toegepast. De percentages zijn overgenomen zoals in de CPB raming van maart 2017 zijn vermeld. Voor 2018 wordt ons eigen, bovenstaande percentage loonkostenontwikkeling aangehouden.

Voor de gesubsidieerde sector leidt het voorgaande tot het volgende uitgangspunt:

Correctie voorgaande jaren	+ 0,23%
Algemene loonontwikkeling 2018	+ 4,32%
Totaal	+ 4,55%

Prijzontwikkeling

Doorwerking voorgaande jaren	+ 0,00%
2018	+ 1,40%
Per saldo	+ 1,40%

Het percentage voor 2018 is overgenomen uit het Centraal Economisch Plan van het CPB.

De doorwerking voorgaande jaren is normaliter gebaseerd op het geharmoniseerde Consumentenprijsindexcijfer (CPI), zoals is weergegeven in de decemberraming van het CPB . Omdat we de afgelopen jaren de prijsinflatie telkens op nihil hebben gesteld, vindt nu geen nacalculatie over voorgaande jaren plaats.

Prijzontwikkeling subsidies

Voor alle subsidies (niet-betreffende de subsidies loonkosten) geldt dat de prijsontwikkeling 2018 gevolgd kan worden (inclusief correctie voorgaande jaren), de toegestane indexering bedraagt dus 1,40%.

Renteontwikkeling

Voor de begroting 2018 worden de spelregels voor het bepalen van de rente verder aangetrokken. De rente-inkomsten op leningen verstrekt aan de Rabobank, die zorgen voor compensatie van het weggefallen Essent-dividend, moeten in de berekening worden betrokken. Hierdoor daalt de omslagrente van 2% naar 0,5%. Over de effecten van deze aanpassing rapporteren we u in de begroting 2018. Ons uitgangspunt daarbij is budgetneutraal.

Tarief ontwikkeling belastingen en heffingen

In het bestuursakkoord is afgesproken dat de woonlasten niet worden verhoogd anders dan met een inflatiecorrectie. De gemeentelijke woonlasten betreffen de onroerendezaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Conform het genoemde uitgangspunt stijgt de OZB met 2,86%. Dit is het gemiddelde van de loon- (4,32%) en de prijsontwikkeling (1,4%). Uitgaande van 100% kostendekking voor de afvalstoffen- en rioolheffing geldt dat naast de toegestane indexering de kosten van eventuele autonome ontwikkelingen via het tarief worden omgeslagen. In de begroting 2017 is de renteomslag al verlaagd van 4% naar 2%. Voor de berekening van de tarieven is daarom uitgegaan van 2% rente toerekening aan de betreffende activa. Voor de begroting 2018 worden de spelregels voor het bepalen van deze rente verder aangetrokken. Hierdoor wordt de rente omslag opnieuw verlaagd naar 0,5%. De rente-inkomsten op leningen verstrekt aan de Rabobank, die zorgen voor compensatie van het weggefallen Essent-dividend, moeten in de berekening worden betrokken. Hierdoor daalt de omslagrente van 2% naar 0,5%. Omdat het dividend van Essent nu uitgekeerd wordt als rente moeten we onze renteomslag verlagen en daarmee ook afvalstoffenheffing en rioolrecht. Dit is nooit de bedoeling geweest. Dit zou leiden tot een budgettair nadeel van € 1,3 mln. als gevolg van een daling van rioolrechten en afvalstoffentarieef. De BBV regels geven hiervoor wel een uitweg. Het is toegestaan voor deze tarieven, mits goed gedocumenteerd en beargumenteerd, een afwijkend rentepercentage te hanteren. Wij stellen voor dat te doen en een rentepercentage te blijven hanteren van 2%. Daarmee wordt het budgettair nadeel van €1,3 mln. voorkomen.

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. I.A.M. Woestenberg mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

1. Stadsmonitor

Ter inzage:

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van 12 juni 2017;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 mei 2017,
regnr.6943095;

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

1. zich uit te spreken over het voorgenomen nieuw beleid
2. zich uit te spreken over het opnemen van het project Zwemwater West als een nieuw project voor het structuurfonds
3. uit de middelen die in deze voorjaarsnota beschikbaar zijn een bedrag van € 1,8 miljoen reserveren om dit bij de voorbereiding van de begroting in te kunnen zetten voor de huisvesting van Weener XL en onderwijshuisvesting
4. in te stemmen met de uitgangspunten voor de opstelling van de begroting 2018

's-Hertogenbosch,
De gemeenteraad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

drs. W.G. Amesz

mr. dr. A.G.J.M. Rombouts